

Catàleg de les orquídi­es del Montnegre i el Corredor

Josep Canals i Pep Pannon
Oficina Tècnica de Parcs Naturals.
Diputació de Barcelona

Resum

Aquesta comunicació és fruit del treball de dotze anys de recerca d'orquídi­es dins l'àmbit del Parc del Montnegre i el Corredor. Una part d'aquest treball s'ha publicat fragmentat en diferents fòrums d'estudiosos durant la realització del treball de camp. El que avui presentem és la compilació d'aquests treballs i aportacions inèdites que donen cos al catàleg de les orquídi­es del Montnegre i el Corredor. L'inici d'aquesta recerca és fruit de l'impressionant treball de Pere Montserrat en la seva *Flora de la cordillera litoral catalana* publicat l'any 1968. Les cites de Montserrat ens esperonaren a retrobar-les i cercar noves localitats en l'afany de poder constatar la seva pervivència en el sector objecte d'estudi. Aquest treball no deixa de ser un petit homenatge a l'ingent treball del Dr. Montserrat. En total el catàleg el formen 26 espècies d'orquídi­es, de les quals algunes són novetat pel nord de la Serralada Litoral.

Paraules clau

Orquídi­es, Montnegre i el Corredor, Serralada Litoral

Resumen

Catálogo de las orquídeas del Montnegre y el Corredor

Esta comunicación es fruto del trabajo de 12 años de búsqueda de orquídeas en el ámbito del parque del Montnegre i el Corredor. Una parte de este trabajo se ha publicado fragmentado en varios foros de estudiosos durante la realización del trabajo de campo. Lo que hoy presentamos es la compilación de estos trabajos y aportaciones inéditas que dan cuerpo al catálogo de las orquídeas del Montnegre y el Corredor. El inicio de esta búsqueda es fruto del impresionante trabajo de Pere Montserrat en su *Flora de la cordillera litoral catalana* publicado el año 1968. Las citas de Montserrat nos motivaron a reencontrarlas y buscar nuevas localidades en el afán de poder constatar su pervivencia en el sector objeto de estudio. Este trabajo no deja de ser un pequeño homenaje al trabajo del Dr. Montserrat. En total el catálogo lo forman 26 especies de orquídeas, de las cuales algunas son novedad en el norte de la Serralada Litoral.

Palabras clave

Orquídeas, Montnegre y el Corredor, Serralada Litoral

Summary

Catalogue of orchids in Montnegre i el Corredor park

This paper is the result of twelve years' research on orchids in Montnegre i el Corredor park. Extracts from this work were published in various study forums while the fieldwork was underway. What we present today is a compilation of these projects and unpublished contributions that give substance to this catalogue of orchids in Montnegre i el Corredor park. The beginning of this research is the fruit of the impressive work of Pere Montserrat in his publication *Flora de la cordillera litoral catalana*, published in 1968. Montserrat's work incites us to take up research again and seek new places with the aspiration of being able to verify their survival in the sector under study. This work does not cease to be a small tribute to the extensive work of Dr Montserrat. A total of 26 orchid species make up the catalogue, some of which are new to the north of the Serralada Litoral.

Keywords

Orchids, Montnegre i el Corredor, Serralada Litoral

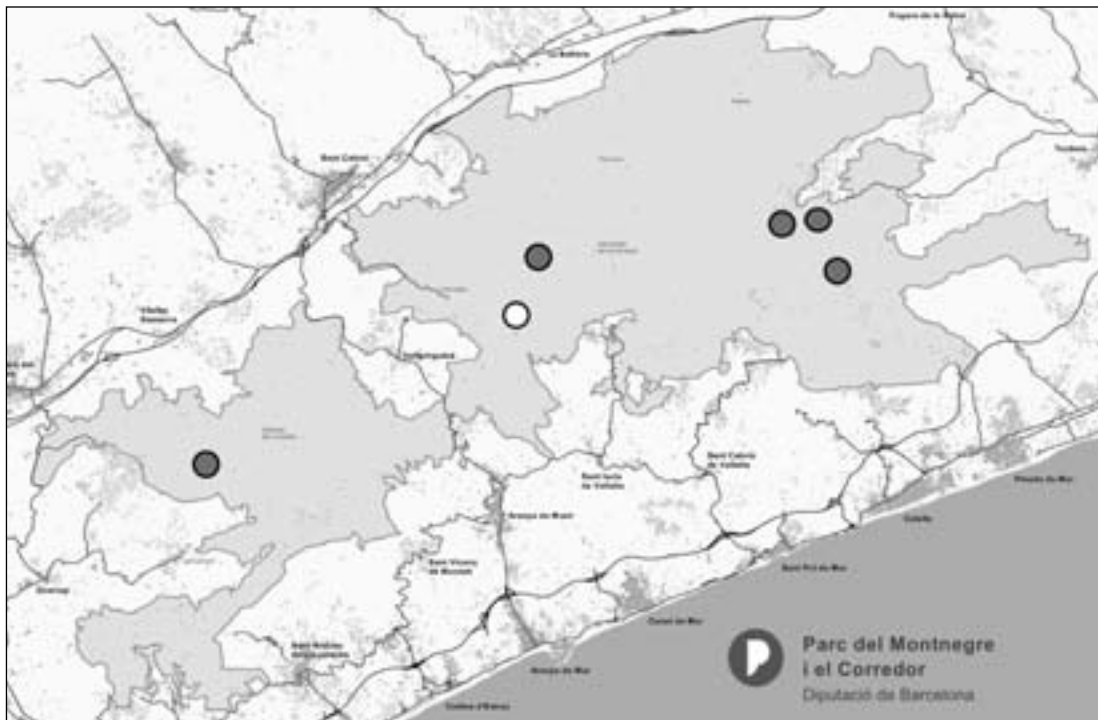
Introducció

El present treball és fruit de la recerca i el seguiment realitzat pels autors durant dotze anys (1992-2004) dins l'àmbit del Parc del Montnegre i el Corredor. Està basat pràcticament en la seva totalitat en la ingent obra del Dr. Pere Montserrat Flora de la cordillera litoral catalana. El plantejament inicial del treball consistia a retrobar, ampliar i/o donar per desaparegudes no tan sols orquídiades sinó les espècies de flora d'aquest catàleg més rares o interessants per poder oferir al parc elements de gestió i protecció de la flora del mateix. Evidentment el paisatge en aquests més de cinquanta anys ha canviat molt en aquestes dues muntanyes, i aquest era també un dels punts d'interès a l'hora de valorar i retrobar algunes d'aquestes espècies singulars a la zona d'estudi. No cal dir que la inten-

sitat de la recerca ens ha reportat també el goig de fer noves aportacions a la flora del parc i les comarques que el formen. Al llarg d'aquests dotze anys moltes d'aquestes espècies de flora retrobades o descobertes han estat presentades en diferents trobades d'estudiosos, jornades naturalistes, publicacions comarcals i provincials. És en aquest marc de treball en el qual presentem aquest catàleg de les 26 orquídiades trobades fins aquests moments dins l'àmbit del Parc del Montnegre i el Corredor que abasta tretze municipis de les comarques del Maresme, el Vallès Oriental i la Selva. Hem considerat necessari poder presentar un recull de les cites d'orquídiades del parc en un sol treball que aglutinés tant les espècies amb les seves localitats ja publicades, com les que encara no havien estat esmentades per poder facilitar-ne la consulta.

Catàleg

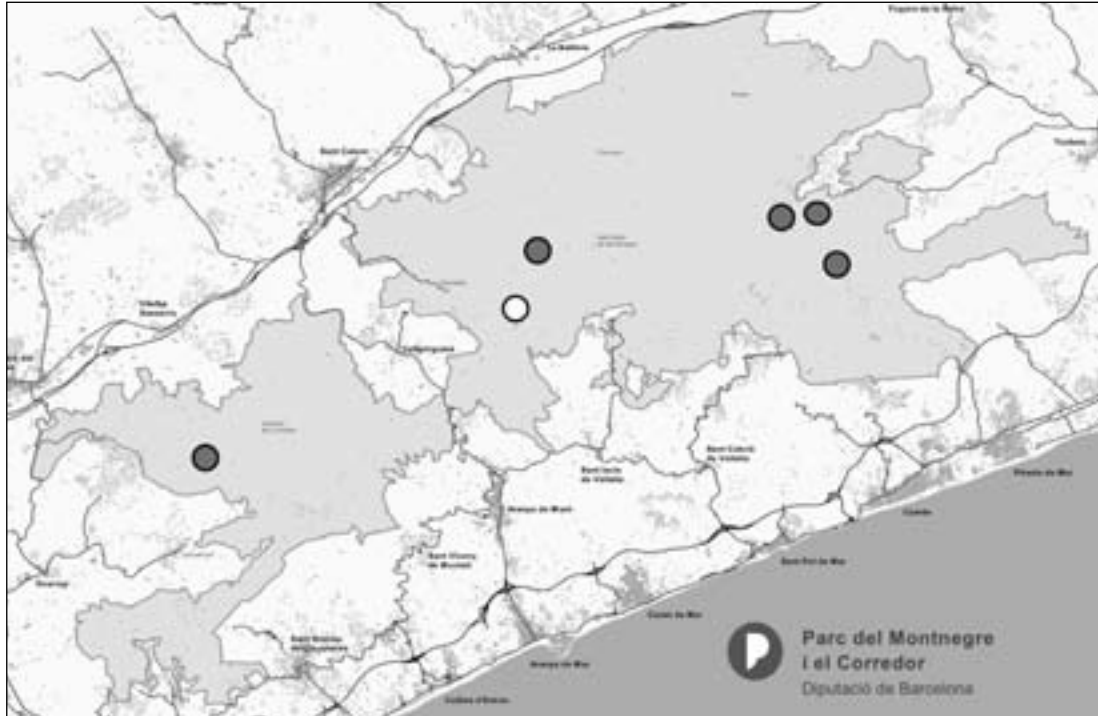
○ Localitat del Dr. Montserrat ● Localitat dels autors

Epipactis helleborine (L.) Crantz ssp. *Helleborine*

És comuna a la Serralada Prelitoral i més rara als Prepirineus. S'ha ampliat la localitat del Dr. Montserrat (no retrobada) amb cinc més dels autors.

Escassa al parc.

***Epipactis microphilla* (Ehrn.) Swartz**

És comuna a la Serralada Prelitoral, rara als Prepirineus i força rara als Pirineus. S'han ampliat les seves localitats de dues a deu. Creiem que ha de ser més comuna del que sembla per la dificultat de localitzar-la atesa la seva mida i coloració.

Escassa al parc.

***Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Shultz**

Es fa als Pirineus malgrat que és rara. En alguns punts del Prepirineu és força rara (Montsec). Hi ha una única localitat al parc del Dr. Montserrat no retrobada.

Molt rara o extingida al parc.

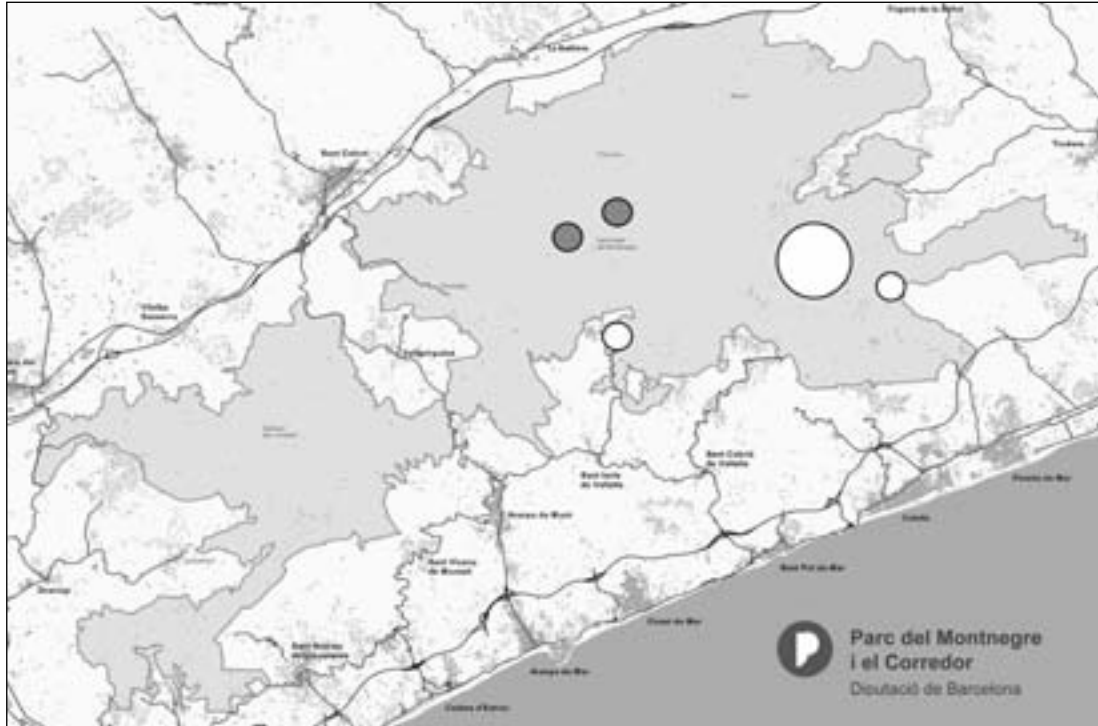
***Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce**

És rara a la Serralada Prelitoral i també al vessant meridional oriental dels Pirineus. Arriba isoladament a les terres baixes del litoral de manera força espontània. Aportem una localitat amb tan sols dos peus. El Dr. Montserrat la citava com a probable.
Molt rara al parc.

***Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch**

Comuna a Catalunya fins als peus dels Pirineus, on esdevé més escassa.
Comuna a la part vallesana del Montnegre i molt comuna a la resta del parc.

***Cephalantera rubra* (L.) L. M. C. Richard**

És escassa a la Serralada Prelitoral, als Pirineus i Prepirineus fins a la Plana de la Selva. Retrobades les tres localitats del Dr. Montserrat, una d'aquestes molt abundant i aportació de dues localitats més al parc, totes elles al Montnegre. Una d'aquestes força gran. No s'ha trobat al Corredor segurament pels seus requeriments calcaris o silicis.

Escassa al parc.

***Listera ovata* (L.) R. Br. In Aiton**

És comuna als Pirineus i molt comuna al Prepirineu. La trobem comuna al Montseny. Hi ha una única localitat del Dr. Montserrat que no ha estat retrobada al parc malgrat que s'ha buscat amb intensitat.

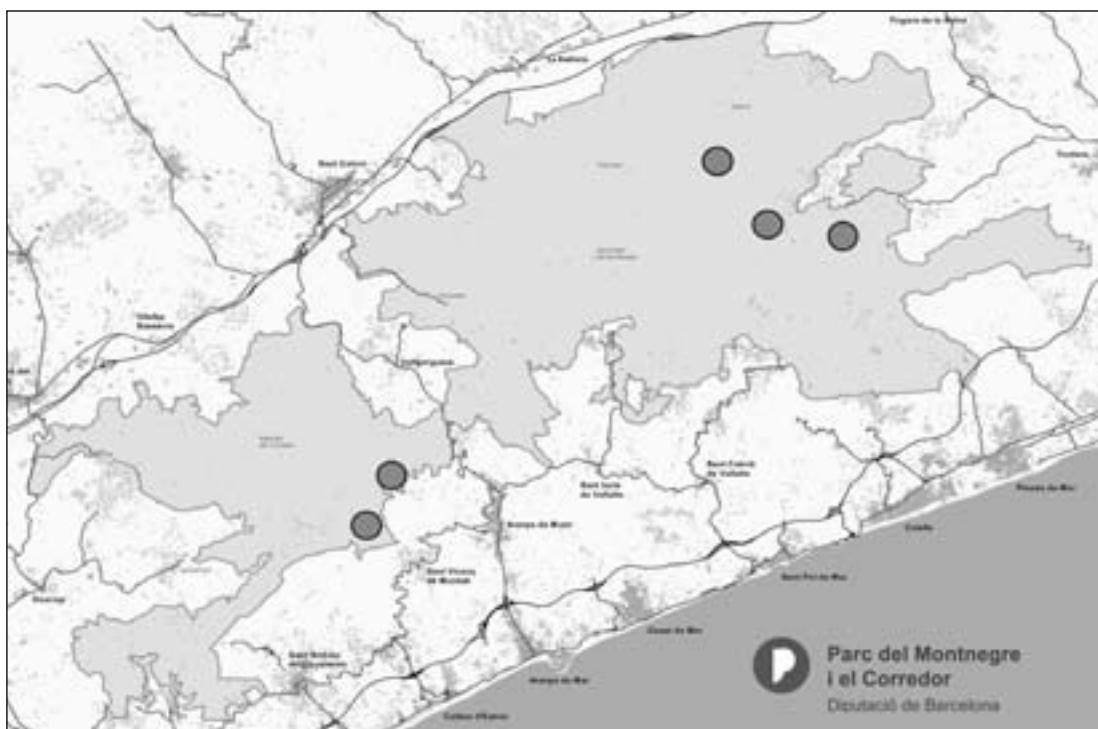
Molt rara o desapareguda al parc.

***Limodorum abortivum* (L.) Swartz**

És comuna a la Serralada Prelitoral fins a la base meridional del Prepirineu. És rara en algunes valls dels Pirineus.

És comuna al vessant vallesà del Montnegre i molt comuna a la resta del Parc.

***Neottia nidus-avis* (L.) L. C. M. Richard**

És rara o escassa a la Serralada Prelitoral, comuna especialment al Prepirineu oriental. És present a cinc localitats al parc, la primera de les quals la va trobar Joan Manel Riera, la resta dels autors.

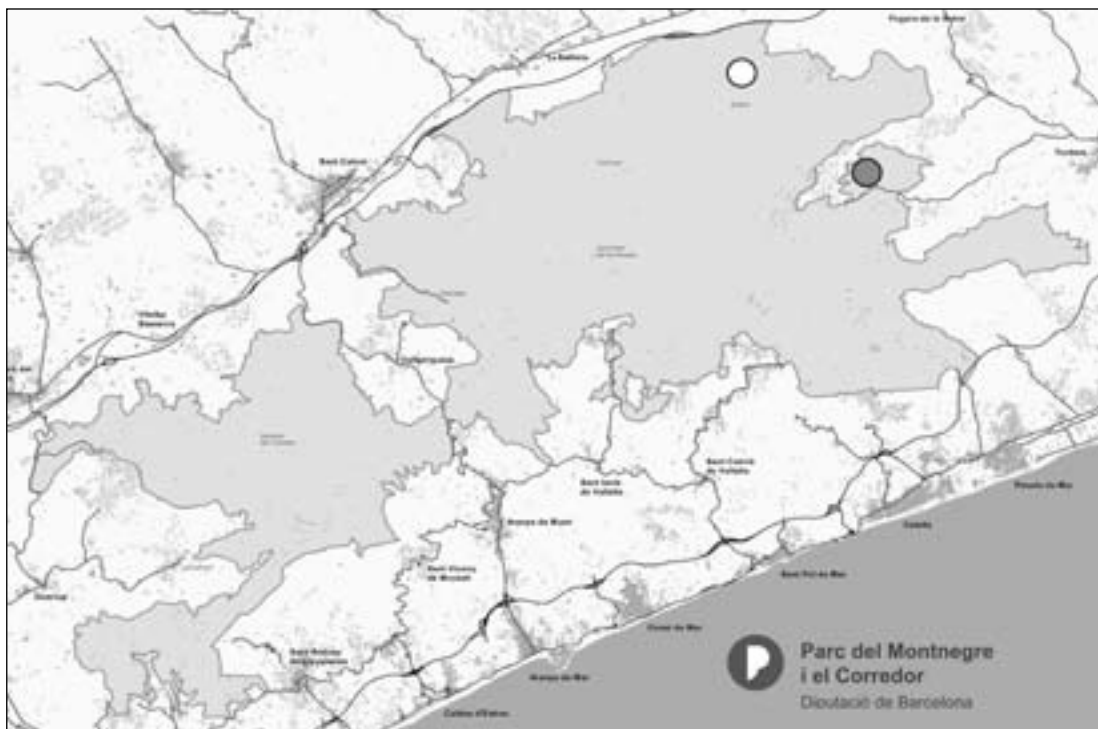
Escassa al parc.

***Spiranthes spiralis* (L.) Chevall**

És escassa als Pirineus, més comuna al Prepirineu meridional. Hi ha dues úniques localitats al Corredor: una dels autors i l'altre la del Dr. Montserrat que no ha estat retrobada.

Rara al parc.

***Spiranthes aestivalis* (Poiret) L. C. M. Richard**

En general és una orquídia de rara a molt rara a Catalunya. Hi ha dues úniques localitats al Montnegre, una de les quals la va referenciar el Dr. Montserrat, però la que és de Llersa no ha estat retrobada. L'altra localitat és dels autors.

Molt rara al parc.

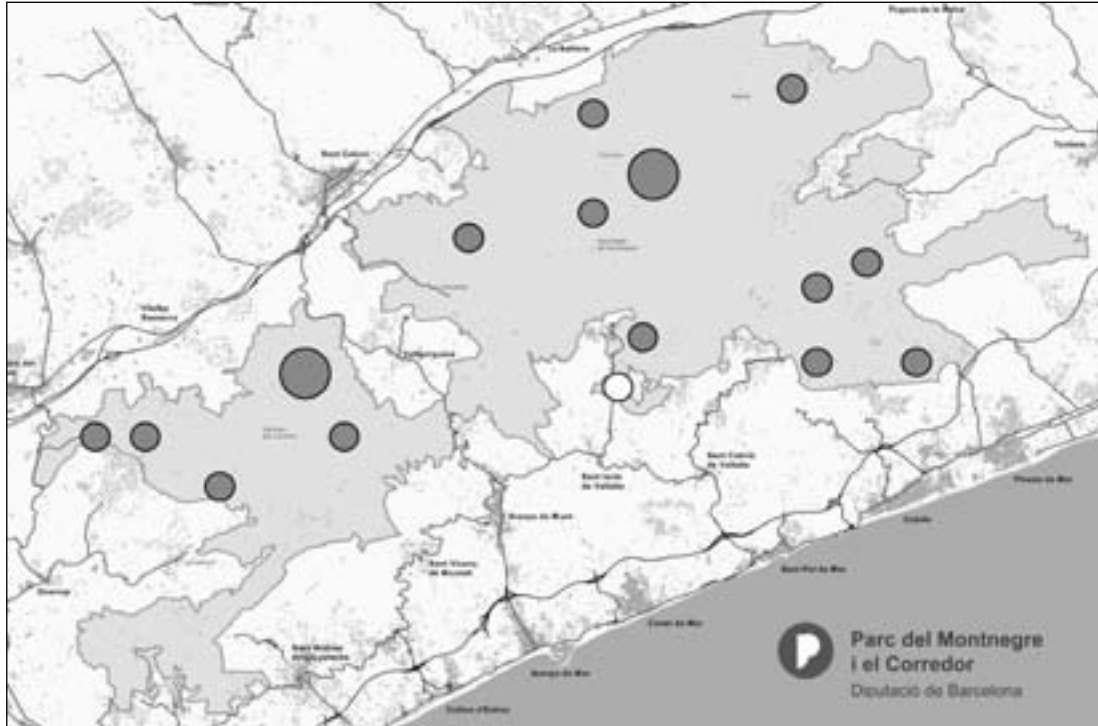
***Platanthera bifolia* (L.) L. C. M. Richard**

Als Pirineus és entre escassa i rara, i al Prepirineu i Prelitoral, entre escassa i comuna. Al litoral escassa. Es troba arreu del parc tant geogràficament com altitudinalment. Hibrida fàcilment amb *P. Chloranta*. Comuna a la part vallesana del Montnegre i molt comuna a la resta del parc.

***Platanthera chloranta* (Custer) Reichend in Moessler**

De rara a comú al Prelitoral i Prepirineus. Als Pirineus l'espectre és més ampli, de comuna fins a rara. Hi ha sis localitats aportades pels autors. El Dr. Montserrat ja en va intuir la presència. Al parc sovint es troba en contacte amb bifolia que permet hibridacions. És més comuna al vessant vallesà. Rara al Montnegre i escassa al Corredor.

***Neotinea maculata* (Desf.) Stern**

És escassa a la Serralada Prelitoral, rara a la Serralada Litoral i escassa i rara a la depressió central. Montserrat esmentava una sola localitat i els autors n'aporten quinze, algunes d'elles molt nombroses. Es tracta d'una orquídia molt discreta i potser, per aquest motiu, poc localitzada fins ara.

Comuna al parc.

Orchis coriophora* ssp. *Fragans

En general és escassa a la Serralada Prelitoral i al Prepirineu. Es troba en una sola localitat ampla però confinada al calcari de Sant Pere de Riu trobada pels autors.

Molt rara al parc.

Orchis morio* L. ssp. *Picta

És escassa entre la Serralada Litoral i la Prelitoral. Hi ha una sola cita dels autors amb pocs peus entre brolles àcides del Corredor.

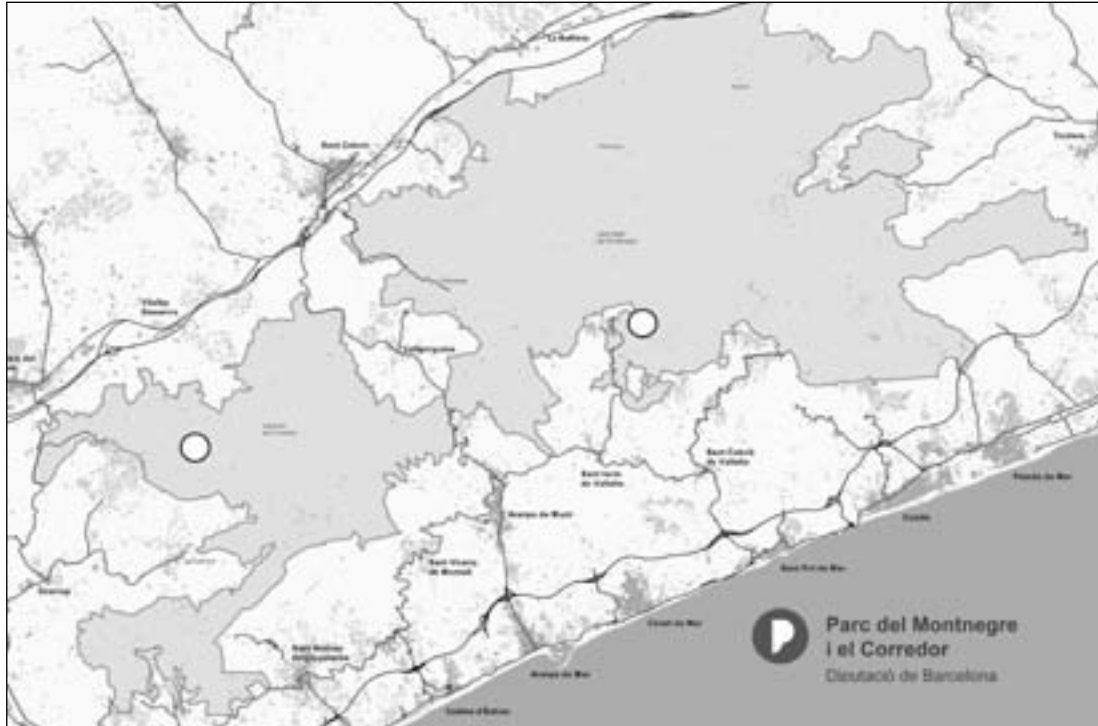
Molt rara al parc.

Orchis mascula* ssp. *Olbiensis

És rara a la serra de Prades i escassa a les muntanyes mediterrànies, l'Empordà, la plana de la Selva i el Maresme. El Dr. Montserrat la va localitzar àmpliament a la zona alta del Corredor i aportava tres localitats al Montnegre. Els autors aporten onze noves localitats al Montnegre i una al Corredor. Al Montnegre quasi totes les localitats són vallesanes.

Comuna a la part vallesana i escassa a la maresmenca.

Orchis laxiflora ssp. Laxiflora

És rara a la meitat septentrional de la Serralada Prelitoral. Als Pirineus i el Prepirineu és rara a molt rara. El Dr. Montserrat donava dues localitats ben definides que els autors no han pogut retrobar, malgrat la reincidència en la recerca.

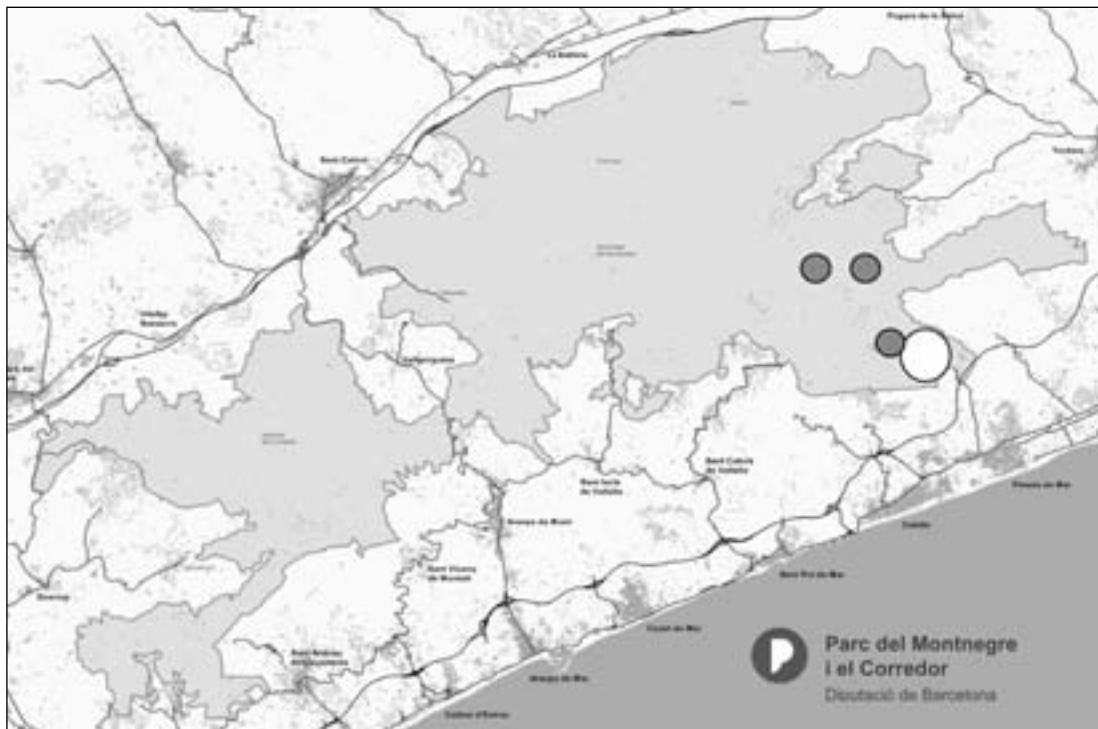
Molt rara o desapareguda al parc.

Aceras antropophorum (L.) Aiton f.

És rara des del Llobregat fins als peus del Prepirineu. És molt rara cap al sud del Llobregat. Hi ha tres localitats laxes aportades pels autors entre Hortsavinyà i Sant Pere de Riu. Està restringida al calcari. Es troba absent del Corredor.

Rara al parc.

***Barlia robertiana* (Loisel) Greuter**

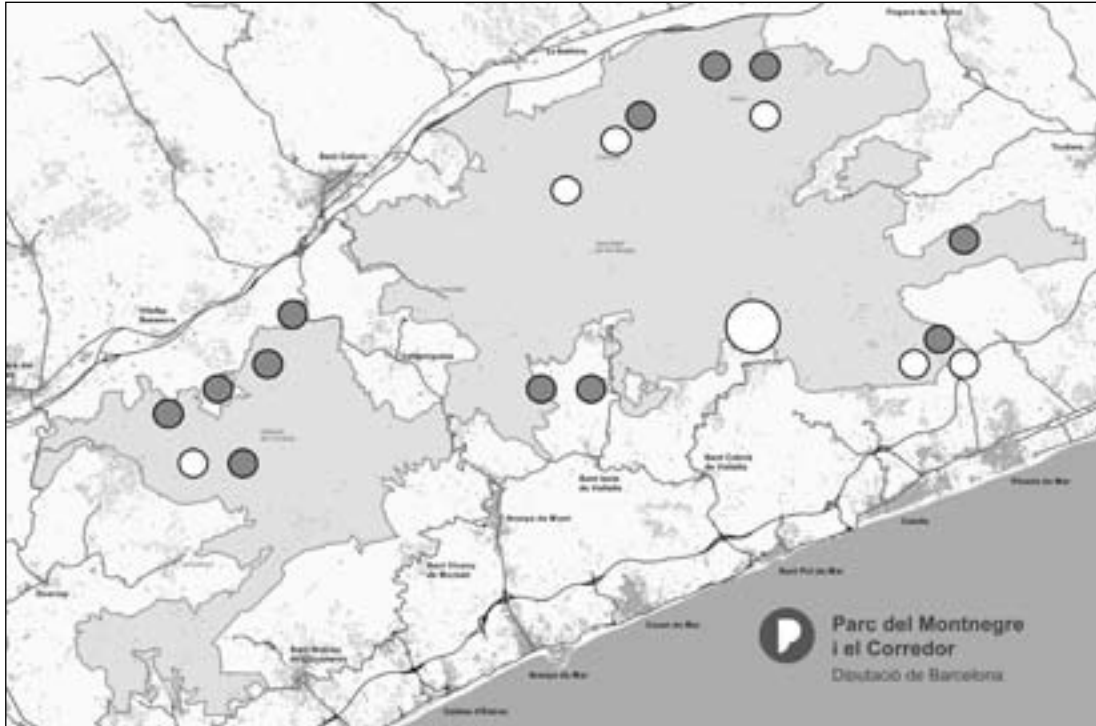
A les comarques marítimes, l'Alt Empordà i el Llobregat, és entre escassa i molt rara. El Dr. Montserrat n'aportava una localitat àmplia a la zona de Sant Pere de Riu que confirmem i ampliem. Tantmateix els autors aporten dues localitats noves a Hortsavinyà de principis de la dècada de 1990 que per ara no s'han tornat a retrobar. És reclosa dins el calcari.

Escassa al parc.

***Anacamptis pyramidalis* (L.) L. C. M. Richard**

És abundant a la Serralada Litoral, comuna a la Serralada Prelitoral, rara al Prepirineu i molt rara als Pirineus. És comuna a les planes interiors (Vic, Bages). El Dr. Montserrat ja la citava rara en un enclavament de Sant Pere de Riu (La Guàrdia); els autors l'amplien a tota la zona de Sant Pere de Riu i enfilant-se cap a Hortsavinyà. *Comuna al calcari d'Hortsavinyà i Sant Pere de Riu.*

***Serapias lingua* L.**

És escassa a les muntanyes nord-orientals del Maresme, rara a l'Albera i comuna a la Plana de Vic. El Dr. Montserrat ja en va fer set localitats, una d'elles molt nombrosa. Els autors n'aportem dotze localitats més, cinc al Corredor on tan sols n'hi havia una.

Comuna al Parc.

***Ophrys lutea* ssp. *lutea* Cav.**

És d'escassa a molt rara a la meitat oriental de Catalunya, de la costa a les conques interiors. El Dr. Montserrat la citava al calcari de La Guàrdia (Sant Pere de Riu), indret on l'hem retrobat i ampliat la seva localitat a l'àmbit general de Sant Pere de Riu (Turó de can Buch).

Rara al parc dins el calcari de Sant Pere de Riu.

***Ophrys fusca ssp. fusca* Link in Schrader**

És rara al Prepirineu, i a la Plana i el prelitoral és d'escassa a rara. El Dr. Montserrat la localitza puntualment a La Guàrdia (Sant Pere de Riu). Els autors la retrobem i ampliem la seva distribució dins el mateix àmbit general de Sant Pere de Riu.

Escassa al parc dins el calcari de Sant Pere de Riu.

***Ophrys sphegodes ssp. sphegodes* Miller**

Fins als peus del Prepirineu és escassa, entre comuna i escassa al prelitoral. El Dr. Montserrat la localitza a La Guàrdia (Sant Pere de Riu). Els autors l'ampliem a l'àmbit general de Sant Pere de Riu.

Escassa al parc dins el calcari de Sant Pere de Riu.

Ophrys apifera* Huds. ssp. *apifera

És d'escassa a rara a la meitat oriental de Catalunya, rara a la Serralada Litoral i comuna a la Serralada Prelitoral.

El Dr. Montserrat la cita a la serra de ca l'Estol. Els autors n'han trobat dues noves localitats entre Sant Pere de Riu i Hortsavinyà.

Escassa al parc i escapant del calcari de Sant Pere de Riu fins al d'Hortsavinyà.